

HLAVNÍ FUNKCE RESORTU OBRANY

Ve svém vystoupení chci naznačit naše představy o cílech a hlavních funkcích ministerstva obrany v nových podmínkách demokratické společnosti. Tyto naše pohledy vycházejí především ze zkušeností západoevropských zemí, které jsou z řady důvodů podle názoru Správy zahraničních vztahů pro Českou republiku aktuální a poučné.

Cílem je vytvoření efektivního řídicího a koncepčního systému, který by přiblížil nový model resortu obrany České republiky organizačním strukturám NATO a ve svých důsledcích vytvořil předpoklady pro budoucí kompatibilitu s atlantickou aliancí.

Jde především o důsledné oddělení vojenské části (armády) od části politicko-administrativní (MO). Tímto krokem můžeme naplnit jeden ze základních předpokladů civilního řízení ozbrojených sil v demokratické společnosti. Armáda zabezpečuje výcvik a ovládnutí techniky, kterou má k dispozici, výkonné velení je v kompetenci NGŠ. MO zajišťuje modernizaci armády a zabezpečení jejích finančních a materiálových potřeb, zajišťuje spolupráci s ostatními resorty a orgány státní správy, zastupitelskými sbory a mezinárodní vojenské vztahy. Informuje veřejnost o činnosti armády. Základním nástrojem pro kontrolu činnosti ozbrojených sil je především detailní finanční rozpočet schvalovaný českým parlamentem. Funkční oddělení MO a GŠ nelze ovšem v personální oblasti zjednodušeně chápat tak, že by na ministerstvu pracovali pouze civilní zaměstnanci a naopak. Jde o systémovou změnu, která bude vyžadovat především vysokou profesionalitu na obou úsecích. Ministerstvo obrany je z našeho pohledu především orgán, který podporuje ministra v záležitostech koncepce a v plnění jeho povinností vůči vládě a parlamentu. Zabývá se rovněž personálními otázkami, vybavením armády a infrastrukturou. Stává se jedním z prvků tzv. objektivní kontroly společnosti nad ozbrojenými silami, které by měly být politicky sterility a neutrální a současně na maximální výši vojenského profesionalismu.

MO uplatňuje přímé funkční vazby s těmito institucemi demokratického státu a společnosti:

- prezidentem, vládou a ústředními státními institucemi,
- parlamentem,
- hospodářskou sférou pro účely vyzbrojování, zásobování a výstavbou infrastruktury,
- místními orgány státní správy a územní samosprávy,
- občanskou veřejností.

Struktura ministerstva obrany by měla v optimální míře zabezpečovat roli politického a hospodářského vedení ozbrojených sil zejména prostřednictvím následujících funkcí:

- přijímání základních koncepčních rozhodnutí doktrinního, vojenskopolitického, organizačního a vojenskotechnického charakteru,
- zpracování základních plánů výstavby ozbrojených sil,
- personální práce - nábor vojenských kádru,
- příprava vojenského rozpočtu a kontrola použití finančních prostředků,
- organizování nákupu vojenské techniky a řízení výstavby vojenské infrastruktury.

V tomto výčtu základních funkcí resortu obrany mají své nezastupitelné místo i mezinárodní

vztahy - aktivní podíl na formování i praktickém uskutečňování zahraniční politiky státu v oblasti vojenské bezpečnosti.

Do popředí vystupuje objektivně nutná úzká partnerská spolupráce resortu obrany s Ministerstvem zahraničních věcí při důsledné obhajobě českých národních zájmů při řešení vojensko-politických otázek. V této souvislosti budou mít i svůj specifický význam vztahy Armády ČR s ozbrojenými silami ostatních zemí. V širším kontextu vztahů mezi armádami různých států lze spatřovat nový významný prvek evropské vojenské důvěry a s tím i stability.

Jsou to také smlouvy o efektivních opatřeních k bezpečnosti a vojenské spolupráci, které budou jedním ze základů budoucího kooperativního bezpečnostního systému v Evropě. Proto v posthelsinském procesu musí mít projednávání závazků v oblasti bezpečnostní spolupráce vysokou prioritu.

Z pohledu NATO je reorganizace, restrukturalizace a reforma ozbrojených sil zemí střední a východní Evropy neoddelitelná od širšího politického kontextu. Jejich řízení v nových demokratických společnostech je podle NATO klíčovým prvkem změn probíhajících v Evropě.

K nedílným úkolům MO bude tedy patřit i aktivní podíl na formování a praktickém uskutečňování zahraniční politiky nového českého státu v oblasti vojenské bezpečnosti.

Rámec těchto úkolů by pak měl zahrnovat v širších souvislostech zejména realizaci vztahů s armádami jiných států, reprezentaci ozbrojených sil v zahraničí a jejich zastupování v mezinárodních institucích, organizaci plnění mezinárodních dohod ve vojenské oblasti a účasti na mírových operacích OSN. Potvrzuje se tak potřeba specializovaného orgánu v rámci struktury MO ČR (dnešní Správy zahraničních vztahů).

K úkolům Správy zahraničních vztahů MO AČR by mělo mimo jiné patřit:

- přispívat k naplnění základních cílů v oblasti mezinárodní vojenské spolupráce, zejména k rozvoji vztahů s nejdůležitějšími transatlantickými a mezinárodními evropskými institucemi ve vojensko-politické oblasti a v oblasti jednání o odzbrojení a kontroly přijatých odzbrojovacích smluv,
- ve spolupráci s MZV České republiky sledovat, analyzovat změny v NATO, NACC, ZEU a KBSE, jejich transformaci, spolupráci, vývoj a řešení strategických otázek ve vztahu k základním směrům české bezpečnostní a zahraniční politiky a podílet se na její tvorbě,
- analyzovat změny ve vývoji spolupráce "středoevropské skupiny" se zřetelem na české vojensko-politické zájmy a odpovídající pozornost věnovat vývoji ve Slovenské republice,
- analyzovat a prognózovat vojensko-politickou situaci v evropských zemích (zejména sousedních států), v USA a v případných "ohniscích vojenského napětí" ve světě,
- podílet se na koncepci zahraničních vztahů AČR a zpracování analytických podkladových materiálů pro mezinárodní vojenská jednání, vystoupení představitelů MO na mezinárodních fórech a ve vládních a zákonodárných orgánech České republiky,
- zabezpečovat oficiální spolupráci a materiály pro tvorbu námětů v oblasti mezinárodních vztahů AČR pro branné, bezpečnostní a zahraniční výbory parlamentu a poskytovat jim základní informační servis o aktuálním stavu a připravovaných záměrech při tvorbě mezinárodních vztahů resortu obrany.

Mezi ozbrojenými silami a demokratickými politickými strukturami je do určité míry nezbytný a zcela zřetelný rozdíl v institucionální kultuře. V tomto směru by MO prostřednictvím "specializovaného orgánu pro zahraniční vztahy" mělo napomoci ke srozumitelnému konstruktivnímu dialogu, který by byl přínosem i pro iniciativní a kontrolní roli zastupitelského sboru v oblasti bezpečnostní a vojenské politiky ČR.